

Svenska
Försäkringsföreningen

Solvens II - Nulägesanalys

**Kontributionsprincipen -
*Hur påverkas den av regelverksförändringar?***

28 april 2016

Håkan Ljung, Skandia
hakan.Ljung@skandia.se

Daniel E Eriksson, Folksam
daniel.e.eriksson@folksam.se

Per Johan Eckerberg, Vinge
pje@vinge.se

Disposition

1. 1948 och 1982 års FRL: Skälighetsprincipen lagfästs
2. 1999 års avreglering: Skälighetsprincipen begränsas och kontributionsprincipen lagfästs
3. Kontributionsprincipens utformning
4. Kontributionsprincipens innebörd enligt förarbeten
5. Försäkringsföretagsutredningen sammanfattning av rättsläget 2006
6. Kontributionsprincipens dispositivitet
7. Finansinspektionen, kontributionsprincipen och Solvens 2
8. Finansinspektionens nya föreskrifter

1948 och 1982 års FRL: Skälighetsprincipen lagfästs

- Skälighetsprincipen avsåg skälighet i tre olika delar:
 1. Premie- och kostnadsskälighet
 2. Villkorsskälighet
 3. Skaderegleringsskälighet
- Premie- och kostnadsskälighetskravet innebar att:
 1. Verksamheten skulle drivas kostnadseffektivt
 2. Varje försäkringsgren skulle vara självbärande
 3. Kostnaderna inom en försäkringsgren skulle fördelas på ett rimligt och rättvist sätt mellan försäkringstagarna
 4. Alla överskott från livförsäkring skulle återgå till försäkringstagarna
(= **vinstdelningsförbudet**)
 5. Alla överskott från livförsäkring skulle fördelas i relation till de enskilda försäkringstagarnas bidrag till överskotten
(= **kontributionsmetoden**)

1999 års avreglering: Skälighetsprincipen begränsas och kontributionsprincipen lagfästs

- Skälighetsprincipen ansågs föråldrad:
 - Försvårar en differentierad produktutformning
 - Försvårar en differentierad premiesättning
 - Begränsar konkurrensen
- **Skälighetsprincipen** begränsas till att gälla försäkringar som tecknats före 1 januari 2000
- **Nybildning** av vinstutdelande livförsäkringsaktiebolag tillåts
- **Ombildning** av redan bildade livförsäkringsaktiebolag till vinstutdelande livförsäkringsaktiebolag möjliggörs
- Kontributionsmetoden bryts ut ur skälighetsprincipen och blir en fristående princip: **Kontributionsprincipen**

Kontributionsprincipens utformning

- Kontributionsprincipen är **inte** en
 - avtalsrättslig regel,
 - solvensregel eller
 - rörelseregel
- Kontributionsprincipen har utformats som en (egentligen tre likalydande) **associationsrättslig regel**:
 - 11 kap. 18 § - livförsäkringsaktiebolag
 - 12 kap. 69 § - ömsesidiga livförsäkringsbolag
 - 13 kap. 23 § - försäkringsföreningar

Fördelning av återbäring

[Ett livförsäkringsaktiebolag/ömsesidigt livförsäkringsbolag/livförsäkringsförening] ska gottskriva återbäring till försäkringstagarna och andra [ersättningsberättigade/ersättningsberättigade på grund av försäkringar] med en fördelning som utgår från försäkringens bidrag till överskottet, om inte annat följer av bestämmelser i försäkringsavtalet eller i [bolagsordningen/stadgarna]

Kontributionsprincipens innebörd enligt förarbetena

- Fördelningen av överskottet i ett livförsäkringsföretag ska *"i största möjliga utsträckning ... baseras på de enskilda försäkringarnas bidrag till bolagets samlade överskott"* (prop. 1998/99:87 s. 205)
- *"Inom ramen för denna metod kan något olika tillämpningar rymmas"* (prop. 1998/99:87 s. 205)
- *"Paragrafen riktar sig mot livförsäkringsbolagen och är inte avsedd att grunda några rättigheter till återbäring för enskilda försäkringstagare"* (prop. 1998/99:87 s. 424)

Försäkringsföretagsutredningens sammanfattning av rättsläget 2006

- Lagen innehåller inte *"någon närmare precisering av hur kontributionsprincipen skall tolkas utan olika tillämpningar kan rymmas inom principen. Ett försäkringsbolag måste dock i sina försäkringstekniska riktlinjer visa för Finansinspektionen vilka principer som gäller för fördelning av överskott. Finansinspektionen skall ingripa om policyn inte kan bedömas vara förenlig med kontributionsprincipen eller om bolaget inte följer policyn"* (SOU 2006:55 s. 83)
- *"Kontributionsprincipen kan dock inte drivas för långt. Försäkring innebär utjämning av risker försäkringstagare sinsemellan Inom traditionell livförsäkring har vanligtvis inte bara liv- eller hälsorisker utjämnats, utan även kapitalavkastning och driftskostnader. Var gränsen mellan fördelning enligt kontributionsprincipen och skälig utjämning går är en bedömningsfråga för det enskilda företaget."* (SOU 2006:55 s. 72)

Kontributionsprincipens dispositivitet

- Kontributionsprincipen är dispositiv, men ...
- ... försäkringstagare i icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag omfattas av **den associationsrättsliga likhetsprincipen:**
 - **Livförsäkringsaktiebolag** (11 kap 5 och 11 §§ FRL) Styrelsen och bolagsstämman får inte fatta ett beslut *"som är ägnat att ge en otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan till nackdel för de försäkringstagare eller andra ersättningsberättigade som på grund av försäkringsavtal har rätt till en andel av de ackumulerade vinster som har uppstått i rörelsen"*
 - **Ömsesidiga försäkringsbolag** (6 kap 13 § och 7 kap 16 § FL): Styrelsen och bolagsstämman får inte fatta beslut *"som är ägnade att bereda otillbörlig fördel åt en [delägare] eller någon annan till nackdel för [försäkringsbolaget] eller annan [delägare]"*

8 kap. S1-FRL om Försäkringstekniska riktlinjer

1 § Ett försäkringsföretag ska upprätta och följa försäkringstekniska riktlinjer. Riktlinjerna ska innehålla principerna för hur

1. premier bestäms,
2. försäkringstekniska avsättningar beräknas,
3. försäkringar återköps och belånas,
4. återbäring till försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade fördelas,
5. återförsäkring avges och tas emot, och
6. soliditeten ska tillgodoses.

2 § Försäkringstekniska riktlinjer för livförsäkring ska ges in till Finansinspektionen senast den dag de börjar användas.

Tillsammans med riktlinjerna ska det lämnas en redogörelse för de konsekvenser som riktlinjerna får för försäkringsföretaget samt för försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar.

Första och andra styckena gäller också vid ändring av försäkringstekniska riktlinjer.

8 § Styrelsen ska fastställa försäkringstekniska riktlinjer, placeringsriktlinjer och riktlinjer för hantering av intressekonflikter. Styrelsen ansvarar för att riktlinjerna följs och ska fortlöpande pröva om de behöver ändras.

11 kap. FRL om Försäkringstekniska riktlinjers särställning

11 kap. S1-FRL

6 § Utöver 7 kap. 50 § aktiebolagslagen (2005:551) gäller för försäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst, att talan får föras mot ett bolagsstämmebeslut som strider mot de försäkringstekniska riktlinjerna eller placeringsriktlinjerna.

11 kap. S2-FRL

6 § Utöver 7 kap. 50 § aktiebolagslagen (2005:551) gäller för försäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst, att talan får föras mot ett bolagsstämmebeslut som strider mot de försäkringstekniska riktlinjerna.

FI om kontributionsprincipen och Solvens 2

Finansinspektionens önskemål:

*"I Solvens 2-regelverket saknas uttryckliga bestämmelser som reglerar hur överskottsmedel i ett livförsäkringsaktiebolags konsolideringsfond ska behandlas. Eftersom överskottsmedlen i konsolideringsfonden har en mycket stor betydelse för försäkringstagarnas rättigheter i försäkringsföretag som inte får dela ut vinst, anser Finansinspektionen att **försäkringsrörelselagen bör innehålla en rätt för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, att meddela närmare föreskrifter om hantering av överskottsmedel i konsolideringsfond.**" (Remissvar på Solvens II-utredningen, s. 27)*

Resultatet: 10 kap S2-FRL

23 §

Ett försäkringsföretag ska upprätta och följa försäkringstekniska riktlinjer. Riktlinjerna ska kompletteras med ett försäkringstekniskt beräkningsunderlag.

Försäkringstekniska riktlinjer för livförsäkring ska ges in till Finansinspektionen senast den dag de börjar användas eller ändras.

26 § FRL

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ... 10. innehållet i försäkringstekniska riktlinjer och beräkningsunderlag

Finansinspektionens nya föreskrifter

9 kap FFFS 2015:8

18 § Försäkringstekniska riktlinjer för livförsäkring ska innehålla försäkringsföretagets principer för hur ...

...

5. återbäring och överskott till försäkringstagarna fördelas

21 § De principer som avses i 18 § 5 ska, i förekommande fall, inkludera

1. vilka försäkringar eller grupper av försäkringar som har rätt till återbäring enligt försäkringsavtal eller annat avtal såsom avtal mellan arbetsmarknadens parter,
2. om det finns någon bestämmelse om fördelning av återbäring i försäkringsföretagets bolagsordning eller stadgar,
3. om överskott fördelas som återbäring enligt skälighetsprincipen, kontributionsprincipen eller annan princip,
4. vilken metod, exempelvis retrospektivreservmetoden, som används för att fördela överskott och skälen för vald metod,
5. hur företaget återtär preliminärt fördelad (allokerad) återbäring och nedsätter kollektiv villkorad återbäring,
6. hur skillnader mellan försäkringars bidrag till resultatet av kapitalavkastning, försäkringsrisker och driftskostnader påverkar fördelningen av återbäring,
7. hur ej garanterad återbäring allokeras,
8. hur garanterad återbäring gottskrivs,
9. hur villkorad återbäring gottskrivs, och
10. eventuella skillnader i fördelning av återbäring mellan försäkringar med rätt till överföring av försäkrings värde och försäkringar utan sådan rätt.